

Hullet

Peter Seeberg

¹ For nogen tid siden sagde Graves, vor arbejdsformand, til os, at han havde et ekstra fint arbejde til os, som ingen nogensinde havde haft bedre, og som ingen skulle komme at klage over. Jeg vil ikke påstå, at vi var særligt trygge ved disse lovprisninger, det drejede sig vel simpelthen om det værste møjarbejde, der kunne opdrives i syv miles omkreds.

⁵ Vi kørte af sted i en åben jeep, ud til forstæderne, ud til de store pladser, hvor kranerne står og hiver det ene hus efter det andet op fra lastbilerne. Her standsede køretøjet og vi sprang af og gik ind over marken.

»Kom så gutter«, sagde Graves med sin gamle modstandsbevægelsesgemytlighed, som jeg ikke kan fordrage.

¹⁰ Vi luntede efter så langsomt vi kunne, for at han ikke skulle tro, at vi var særligt varme på tjansen.

»Go ahead,« sagde han så og svang med sin højre hammer, det absolut værste han kan finde på at sige for mig, men han gentog, det dumme dyr, »go ahead, grav et hul.«

Han pegede meget bestemt på jorden, så der ikke kunne være tvivl om, hvor hullet ¹⁵ skulle være, og så pludselig tog fanden ved ham og han fløj af sted til det rådne køretøj.

Der stod vi.

Dagens første dårlige vittighed faldt, jeg skal ikke gentage den, vi sprang den alle-sammen over og begyndte at grave med ryggen til hinanden, tog smukt græstørven af og lagde den i pæne dynger, fjernede overjorden og kørte den sammen og så begyndte vi at ²⁰ grave os nedad i et hul, der var omkring seks gange seks meter, så der var nok at bestille til os alle otte.

I løbet af de første morgentimer, der havde deres normale afbrydelser af næsepudsninger og pibestopninger, gravede vi os selv ned, så vi stod under jorden til midt på brystet.

Efter frokost sagde Tape, at han var sikker på, at hullet ikke skulle være dybere. Absolut ²⁵ sikker. Der var ingen grund til, at det skulle være dybere. I hvert fald var der jo ingen grund til at grave det dybere, hvis det ikke skulle være det. Det var bedre at vente og se, til Graves kom tilbage og gav ordentlig besked.

Hertil svarede Gringo, at han var sikker på, at hullet skulle være dybere, for aldrig i sine dage havde han set så stort et hul, der gik så lidt nedad. Ganske vist anede han ikke ³⁰ noget om, hvad der skulle være der, men da det var Graves, der havde med det at gøre, ville han bedst tro, at det var en nedadvendt skyskraber, der skulle puttes derned.

Nu sagde Drain, at vi jo egentlig ikke vidste, hvor stort hullet skulle være, men hvis det skulle være så stort, som vi havde gjort det, så ville han mene, at der ikke kunne være tvivl om, at hullet skulle være meget dybere, ellers ville Graves have givet meget klar besked ³⁵ derom, eller også ville han være kommet meget hurtigt tilbage, for han var en mand, der ikke lod nogen sidde og vente, ejheller yndede han spildt arbejde.

Jeg sagde nu, at jeg ikke var helt overbevist om, at hullet skulle have været slet så stort, jeg ville, hvis jeg havde haft noget at sige, have gjort det nogle meter mindre. I så fald kunne vi også have sparet nogle meter i dybden, eftersom alle fornuftige mennesker øjen- ⁴⁰ synlig var enige om, at jo større et hul var, des dybere skulle det også være.

Jess, der er min specielle ven og modsiger, spurgte mig nu, ganske privat, sagde han på sin skærende måde, hvordan jeg kunne vide noget om, at alle fornuftige mennesker mente, at store huller skulle være dybe, da han netop havde den opfattelse, at meget store hul-

ler skulle være meget flade, fordi, sagde Jess, ellers bliver de alt for store i det hele taget.

45 Vi gik nu atter til arbejdet og gravede os en meter eller så nedad, hvorved vi efterhånden fik besvær med at kaste jorden op. Dette satte gang i diskussionen om hensigten med det hele. Her delte vi os klart i et parti med to-tredjedelsmajoritet og et mindretal, hvoraf de første holdt på, at vi var i færd med at grave grunden ud til en kælder til et hus. Ja, flertallet var allerede langt henne i diskussioner om, hvem der skulle bo i huset, hvilke

50 elskerinder han havde, hvilke lastefuldheder, han var i besiddelse af sammen med dem, og hvilken mægtighed han havde pr. døgn, pr. uge, pr. måned, pr. år og ved ekstraordinære lejligheder, som er det emne, der almindeligvis interesserer os mest. Jeg, som hørte til mindretallet mente, at det drejede sig om en ny bunkers, for jeg havde fornylig læst i avisen, at regeringen vist nok, såfremt det viste sig at være hensigtsmæssigt, hvad man ikke

55 kunne vide endnu, ville bygge nogle små smarte tyvemands beskyttelsesrum rundt om i de nye bebyggelser. Det var et af dem, vi var i gang med, og det var derfor Graves var gået sin vej, fordi han var bange for ikke at kunne holde tæt med, hvad han vidste, og det var selvfølgelig en hemmelighed.

Jess, der er den skrappeste grønskolling, der endnu har fået lov til at gå på to ben, sagde, at det hele ingenting var til, og han så ud som om det var ham aldeles flintrende ligegyldigt. Nu sagde den gamle mand Herbert, at han ikke kunne fordrage at være til grin, så hvis der var flere, der troede, at det var det, der var meningen med det hele, så skred han på stedet, og så var han iøvrigt færdig med Graves.

»Jeg er ikke sikker på det,« sagde den lille Drain, »Graves kunne aldrig finde på den

65 slags ting. Jeg tror, du kan være ganske rolig, Herbert. Hvorfor i alverden skulle han finde på at holde os for nar. Det koster penge. Han smider ikke penge ud til ingen nytte.«

Dermed var Herbert beroliget og gav sig til at arbejde videre, men ud på eftermiddagen, hvor vi var så dybt nede, at vi måtte lave trappe for at få jorden op, og hvor der stod en mand på hver trappe, var det Drain, der begyndte, fordi han stod nederst.

70 Han sagde, at han ikke rigtig kunne forstå, hvorfor hullet skulle være så dybt. Han syntes, at det var tilstrækkeligt dybt.

Nu gik alle vi, der på det tidspunkt kørte jord væk i trillebørene, hen til kanterne og så sammen med dem, der stod på trapperne, ned i hullet og ned på Drain, der stod dybest nede. Også jeg fandt, at hullet var tilstrækkelig dybt. Ja, der var i denne sag så stor en

75 samstemmighed, at den blotte tavshed virkede som et ekko af Drains erklæring. Hullet var dybt nok, det kunne ikke være muligt, at det skulle være dybere.

Graves kom ikke mere den dag, og han var der heller ikke næste morgen, så vi blev enige om, at hullet nok alligevel skulle være dybere, og inden frokost havde pumpen pumpet tørt, afstivningerne var gennemprøvet, nye brædder var kørt til af en lastvogn, og vi var

80 på vej nedad, langsomt, fordi vi var så få og der måtte seks mand til at skovle jorden fra trappe til trappe, mens den syvende kørte jorden bort i trillebør.

»Det er ikke rimeligt,« sagde Herbert, »ikke med håndkraft, jeg ville ikke sige noget til det hul, hvis det blev gjort med maskiner, men ikke med mennesker.«

»Jeg sagde det til at begynde med,« sagde Tape, »det var mig der begyndte at advare,

85 men nu siger jeg ikke noget mere. I har selv været ude om det. Da jeg sagde, at det var dybt nok, da var det dybt nok.«

»Langtfra dybt nok,« sagde Gringo, »jeg husker det meget godt. Men hvis du bilder dig ind, at du er sådan en ekspert på huller, hvorfor kunne du så ikke have sagt til, da det virkelig var dybt nok. Kan du måske sige, om det er dybt nok nu?«

90 »Nu er det for dybt,« sagde Tape, »alt for dybt.«

»Nej,« sagde Jess.

»Jo,« sagde jeg.
»Der skal fyldes mindst seks meter i,« sagde Tape.
»Der skal bare graves,« sagde Jess.
95 »Nå,« sagde jeg.
»Måske seksenhalf,« sagde Tape og lagde hovedet på skrå, »måske sekstrekvart.«
»Vrøvl,« sagde Gringo.
»Ved I, hvad det er.« sagde Down, »det er et hul til at spytte i,« og så gik han hen til kanten og spyttede fra sin trappe lige ned ved siden af Drain.
100 »Eller til at kneppe i,« sagde Gringo.
Nu stod vi der med det store hul og vidste ikke, om vi skulle gøre det dybere eller vi skulle kaste det til igen.
»Jeg er alligevel ikke sikker på, at det er rigtigt at kaste det til igen,« sagde Herbert, der jo var den ældste og mest erfarne, »det er trods alt et hul, ikke sandt, og før Graves har set det, er der jo ingen grund til at fylde det. Og er jo muligt, at det skal være dybere, selv om jeg ikke forstår hvorfor.«
105 »Meget dybere,« sagde Jess.
Vi måtte nu bære jorden op i spande fra hånd til hånd.
Det var ingen rimelig arbejdsform, sagde Herbert, men vi fik jo vores løn, så vi kunne
110 i grunden være ligeglade med, hvor tosset det gik til.
»Nej,« sagde Wales, »det er det, vi ikke kan være ligeglade med, det er det, der er galt ved det hele; hvis det hele havde været planlagt anderledes, hvis vi havde vidst, hvad vi gik i gang med, hvis vi havde fået tegninger, eller hvis Graves havde sat os ind i sagerne, så kunne vi med vor praktiske erfaring have forklaret ham, at den måde ville vi ikke ar-
115 bejde på, det skulle gøres anderledes. Nu holder vi op, til Graves kommer.«
»Og hvis han ikke kommer,« sagde Jess.
»Han kommer,« sagde Drain.
»Nej,« sagde Jess.
»Hvorfor skulle han ikke komme?«
120 »Der er jo ingen grund til det,« sagde Jess, »han har sat os i gang.«
»Jamen, han har jo ikke sagt os, hvor dybt hullet skulle være,« sagde Drain, »det vil han gøre, det er jeg sikker på.«
»Han kommer ikke,« sagde Jess.
»Hvad er det I skændes om,« sagde Gringo.
125 »Jess siger, at Graves ikke kommer.«
»Vrøvl,« sagde Gringo.
Alle sagde vrøvl.
»Der kan du bare høre,« sagde jeg til Jess.
»Skal vi gå i gang med arbejdet,« sagde han.
130 »Vil *du* arbejde, som ikke regner med, at Graves kommer og siger, hvor dybt hullet skal være?« sagde Drain.
Jess grinede.
»Det er jo ulogisk,« sagde Drain.
»Nå,« sagde Jess.
135 Nu kom Graves heller ikke den dag og heller ikke den næste morgen, men vi tog fat med pumpen og afstivningen og kom i gang igen, men det gik meget langsomt.
»Graves må have meget travlt,« sagde Drain op på formiddagen.
»Ja, meget,« sagde Jess, »kan du ikke efterhånden arbejde for arbejdets skyld?«
»Det har ikke noget med den sag at gøre,« sagde Drain.

140 »Jo,« sagde Jess.
 Vi sad og hang omkring skurbordet ved frokosten.
 »Fejlen er, at vi ikke gravede hullet endnu større,« sagde Jess desperat, »så kunne vi have gravet det endnu dybere, og så ville vi ikke have været så utålmodige efter at få at vide, om Graves blæser os et langt stykke eller ej.«

145 »Nå, er du også kommet på det hold,« sagde jeg til Jess.
 »Nej,« sagde han, »men jeres forkludretthed virker ind på mig. Jeg er tilfreds med tingene som de er, men I kan ikke lade mig være i fred. Jeg beder jer jo ikke om noget.«
 »Vi kunne spørge én af ingeniørerne,« sagde Wales, »hvad det er for en fordømt dårlig opgave, vi er blevet sat på.«

150 »Ingen af ingeniørerne er hjemme nogensinde,« sagde Gringo.
 »Vi kunne klage til fagforeningen.«
 »Hvad rager det fagforeningen, der er jo ikke noget i vejen med jobbet, du bestemmer jo selv tempoet.«
 »Men arbejdstilsynet må vel have et lille ord at skulle have sagt,« sagde Wales, »hvad?«

155 »Nej,« sagde Tape, »de når aldrig herud, de bliver forhindret af en frokost undervejs.«
 »Nogen ret må vi da have,« sagde Wales.
 »Vi kan jo bare gå vores vej,« sagde Jess.
 »Gå vores vej,« sagde Drain, »men det er der jo slet ingen grund til.«
 »Så kan vi sætte os på kanten og se på hullet,« sagde Jess, »lade det fyldes med vand

160 og kaste en fiskesnøre ud, invitere piger herhen og lade dem se det hul, vi har gravet, og tage dem om livet. Det er tilladt.«
 »Det kunne blive en køn historie,« sagde Drain.
 »Hvad var det i grunden, Graves sagde,« sagde Herbert.
 »Grav et hul,« sagde Gringo.

165 »Men han pegede ikke dér, hvor vi har gravet,« sagde Herbert.
 »Jo,« sagde jeg.
 »Nej,« sagde Herbert, »han pegede længere ovre i den retning.«
 »Det kan der være noget om,« sagde Drain.
 »Jeg er lige ved at tro, at der er noget i det, Herbert siger,« sagde Gringo.

170 »Måske,« sagde Tape.
 »Nej,« sagde Jess.
 »Hvad ved du om det,« sagde Tape.

Nu gik vi rundt og prøvede at finde ud af, hvor vi havde stået henne, da vi var kommet over marken sammen med Graves og havde stået omkring ham og hørt ham sige »grav et hul« og pege ned. Netop det sted, vi havde stået, lå midt ude i den tomme luft, men vi prøvede nu at forestille os, hvordan det var da vi stod der, og hvorledes vi stod der, og hvorledes han pegede, om han pegede lige ned, lige ud, eller hvor meget skråt nedad. Mærkeligt nok kunne ingen af os huske helt bestemt, om Graves havde peget med højre eller venstre hånd, men pludselig erklærede Tape, at Graves var kejthåndet, så han måtte ubetinget have

180 peget med venstre hånd, men her var alle mod alle, nogle påstod, at Graves var kejthåndet, andre sagde, at han kun brugte højre hånd, mens Drain mente, at Graves havde trænet sig til at bruge begge hænder lige godt. Jess sagde, at Graves efter hans mening havde peget med noget helt andet, der var meget bedre at pege med.

Skønt vi ikke var ganske sikre på, hvor vi havde stået henne, eller hvorledes Graves havde peget, eller hvilken hånd han havde peget med, blev vi enige om at kaste hullet til og begynde at grave et nyt hul.

Da vi havde gravet det i dybden et par dage, sagde Jess: »Der er ingen, der siger noget

mere. Er det ved at gå op for jer, hvad det er I er med på? Det er os, der har bestemt dette her hul, forstår I. Vi kan smide skovlene på stedet. Det er ligemeget, hvor stort det er, det er ligemeget, hvor dybt det er. Det er vores hul. Det eneste rigtige, der er sagt om denne sag, var den dårlige vittighed, Tape brændte af, straks Graves var faret afsted. Det skulle være et lillebitte hul, og resten af tiden skulle vi blot sidde på hver vores knold og drikke en øl.«

»Sådan har du ikke sagt før,« sagde jeg.

195 »Men det har hele tiden været min mening,« sagde han, »jeg ville bare holde ud og selv bestemme tidspunktet.«

»Det er muligt knægten har ret,« sagde Herbert, der stod nederst i hullet, »lad os gå op og sætte os.«

200 »Men nu lader vi hullet være, som det er,« sagde Jess, »Graves mente et lille hul, vort hul er for stort, men vi kan gøre, hvad vi vil, for vi kunne ikke vide, hvad han ville, vi kan bare gøre, som vi selv vil og gøre hullet netop så stort, som det passer os. Hullet kan jo gøres mindre igen, om så skulle være.«

Nu sad vi på hver sin knold og ud fra altanerne på de store seksetagers, der lå spredt over terrænet, flød klare sæbebobler fra børnene, der blæste som gale, mens de hjemmeværende hustruer lå inde på sofaerne og så med små øjne ud på os, og vi gjorde store øjne til dem og blev siddende og talte, om alle de kvindfolk og hvor dejligt det ville være, mens dagen gik, og kvinderne kom ligesom tilfældigt ud på altanerne, og vi kom også i snak med nogle i morgenkjoler sent på eftermiddagen, og de lo til os, de forstod jo godt, selvfølgelig, og det kunne have været helt dejligt, den var lige ved at være god nok, hver sin, så kom Graves drønende.

Han kom springende hen over marken til os og prøvede at være meget kortfattet og sagde, at hullet ikke var nært dybt nok. Men inden han nåede at stikke af igen, sagde Jess meget bestemt til ham, om han ville være så venlig at sige os, hvor dybt præcist hullet skulle være, så vi kunne se en ende på arbejdet.

215 Graves sagde meget alvorligt, at det var planen, at hullet skulle graves helt ned til kineserne, ganske nøjagtigt til spaden rørte ved den første kineserfod.

Herbert spurgte ophidset, om Graves havde tænkt sig, at det skulle gøres med håndkraft.

220 »Det var planen,« sagde Graves, »I kan sikkert regne med, at det tager en rum tid. Da det jo er første gang, det bliver gjort, har man ikke turdet gøre noget overslag. Men det er vel i grunden også det samme?«

Han så på os.

»Helt det samme,« sagde Jess.

Vi er i øjeblikket godt to kilometer nede i jorden.

225 Vi er alle på det rene med, at der er et godt stykke vej igen.